

BRUNO
SCHULZ

Prăvăliile de scorțișoară

•

Sanatoriul sub semnul
clepsidrei

Traducere din limba polonă de
Cristina Godun

EDITORI:

Magdalena Mărculescu
Silviu Dragomir

FONDATOR:

Ion Mărculescu, 1994

DIRECTOR EDITORIAL:

Bogdan-Alexandru Stănescu

REDACTARE:

Cezar Petrilă

DESIGN:

Andrei Gamarț

DIRECTOR PRODUCȚIE:

Cristian Claudiu Coban

DTP:

Dan Crăciun

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

SCHULZ, BRUNO

Prăvăliile de scortişoară ; Sanatoriul sub semnul clepsidrei / Bruno Schulz ; trad. din lb. polonă de Cristina Godun. - București : Pandora Publishing, 2023

ISBN 978-606-978-588-1

I. Godun, Cristina (trad.)

821.162.1

Titlul original: *Sklepy cynamonowe. Sanatorium pod klepsydrą*

Copyright © Pandora M, 2023
pentru traducerea în limba română

O.P. 16, Ghișeul 1, C.P. 0490, București
Tel.: +4 021 300 60 90 ; Fax: +4 0372 25 20 20
www.pandoram.ro

ISBN: 978-606-978-588-1

Pandora M face parte din Grupul Editorial TREI

August

I

În iulie, tatăl meu pleca la băi și mă lăsa cu mama și frațele meu mai mare la cheremul zilelor de vară incandescente și năucitoare. Buimăciți de lumină, răsfoiam marea carte a vacanței, ale cărei file ardeau de la strălucirea soarelui și păstrau pe fundul lor miezul moleșitor de dulce al perelor aurii.

În diminețile acelea luminoase, Adela se întorcea din arșița zilei dogoritoare asemenea Pomonei, vărsând din coș splendoarea multicoloră a soarelui — cireșe strălucitoare, succulente sub piețița străvezie, vișine negre, misterioase, a căror aromă întrecea promisiunea gustului; caise în al căror miez auriu se cuibăreau după-amiezile lungi de vară; iar lângă poezia pură a fructelor despacheta hălci de carne fortifiantă și hrănitoare cu claviatura coastelor de vițel, zarzavaturi ca niște alge, cefalopode și meduze moarte — materia primă a prânzului, încă amorfă și fadă, ingredientele vegetale și telurice ale unui prânz cu aromă sălbatică și campestră.

Prin apartamentul întunecos de la primul etaj al imobilului din piață trecea zilnic, de la un capăt la altul, întreaga vară: liniștea straturilor tremurătoare de aer, pătratele de lumină strălucitoare ale pardoselii, cufundate în vise pătimășe, melodia unei flașnete care țâșnea din vâna cea mai adâncă a

zilei, două–trei tacturi ale unui refren cântat neconținut la un pian îndepărtat, ce se veștejeau sub soare pe trotuarele albe și rătăceau în jarul zilei adânci. După ce deretica, Adela cobora storurile de pânză la ferestre, cufundând camerele în umbră. Și atunci culorile coborau cu o octavă mai jos, încăperea se umplea de umbră, de parcă s-ar fi afundat subit în lumina difuză a adâncului mării, reflectată și mai tulbure în oglinzile verzi, iar arșița zilei respira pe storurile unduite delicat de reveria amiezii.

În după-amiezile de sâmbătă ieșeam cu mama la plimbare. Din penumbra antreului intram direct în baia de soare a zilei. Trecătorii, care se târau în lumina aurie, aveau ochii mijiiți din cauza soarelui orbitor, de parcă ar fi fost lipiți cu miere, iar buza de sus ridicată le dezgolea gingiile și dinții. Toți cei care se târau prin ziua aceea aurie aveau pe față grimasa arșiței, de parcă soarele i-ar fi înzestrat pe toți adeptii săi cu aceeași mască — masca aurie a frăției soarelui; și toți cei care umblau pe stradă se întâlneau, treceau unii pe lângă alții, tineri și bătrâni, femei și copii, se salutau scurt cu masca aceea pe față, pictată cu vopsea aurie vâscoasă, rânjind unii la alții cu aceeași grimasă bahică — masca barbară a unui cult păgân.

Piața era goală și galbenă de la arșiță, măturată de vânturile zăpușitoare ca deșertul biblic. Salcâmi spinoși, care creșteau în pustiul pieței chihlimbarii, se învolburau deasupra ei cu frunzișul lor argintiu, cu mănunchiurile lor de filigrane verzi, elegant decupate, asemenea copacilor din tapi-seriile vechi. Copacii aceia simulau vijelia, înfoindu-și teatral coroanele și etalându-și în poze patetice eleganța evantaielor de frunze cu pântecul argintiu, asemenea blăniilor vulpilor nobile. Casele vechi, lustruite de vântul atâtor zile, se colorau

de la reflexele atmosferei grandioase, de la ecourile și amintirile tonurilor, împrăștiate în adâncul vremii colorate. Se părea că generații întregi de zile de vară fărâmițau smalțul amăgitor (ca niște stucatori care răzuiesc cu tenacitate igrasia de pe tencuiala fațadelor vechi), dezvăluind de la o zi la alta adevărata înfățișare a clădirilor, fizionomia destinului și vieții care se înfiripau pe dinăuntru. Acum ferestrele, orbite de strălucirea pieței pustii, dormeau; balcoanele își mărturiseau în fața cerului pustiul lor; antreurile deschise miroseau a răcoare și a vin.

O clică de rufoși, care au căutat să scape de mătura de foc a vipiei într-un colț al pieței, asalta o porțiune de zid, supunându-l la grele încercări cu tirul neîntrerupt de nasturi și monede, ca și cum din horoscopul acelor discuri metalice putea să deslușească adevărata taină a zidului gravat cu hieroglifile zgârieturilor și crăpăturilor. De altfel, în afara coteriei, piața era pustie. Toată lumea aștepta ca, în orice moment, măgarul samariteanului, dus de căpăstru la umbra salcâmlor unduitori, să tragă în fața intrândului boltit, stivuit cu butoaiele negustorului de vin, și doi servitori să îl coboare cu grijă pe bărbatul bolnav din șaua încinsă și să-l ducă încet, pe scara răcoroasă, la etajul mirosind a sabat.

Mergeam agale cu mama pe cele două laturi însoțite ale pieței, plimbându-ne umbrele frânte de-a lungul caselor ca degetele pe claviatura unui pian. Sub pașii noștri moi și elastici, pătratele caldarâmului defilau încet — unele de un tran-dafiriu pal, ca pielea omului, altele aurii și vineții, dar toate netede, catifelate și încinse de soare, asemenea unor chipuri solare, călcate în picioare până deveneau de nerecunoscut, până dispăreau în dulce neființă.

În cele din urmă, la colțul străzii Stryjska intram în umbra farmaciei. Vasul mare și pântecos cu sirop de zmeură din vitrina grandioasă a farmaciei simboliza răcoarea balsamurilor care promiteau alinarea oricărei suferințe. Câteva case mai încolo, strada deja nu mai reușea să-și păstreze decorul citadin, asemenea unui țăran care, întorcându-se în satul natal, se despoaie pe drum de hainele de la oraș, preschimbându-se treptat, pe măsură ce se apropie de sat, într-un simplu mojic.

Căsuțele de la periferie se înecau cu tot cu ferestre în vegetația luxuriantă și încâlcită a grădinițelor. Ignorate de ziua mare, ierburi de tot felul, flori sălbaticе și buruieni proliferau pe tăcute din belșug, bucuroase de pauza pe care o petreceau visând dincolo de hotarele timpului, la periferia zilei nesfârșite. O floarea-soarelui uriașă, cocoțată în vârful unei tulpini viguroase și suferind de elefantiazis, aștepta în doliul gălbui al ultimelor și dezolantelor sale zile de viață, încovoindu-se sub povara monstruoasei sale corpolențe. Dar naivii clopoței de mahala și modestele floricele, delicate ca percalul, stăteau neputincioși în cămășuțele lor apretate, trandafirii și albe, insensibili la marea tragedie a florii-soarelui.

II

Hățișul încâlcit de ierburi, buruieni și scaieți trosnește în focul după-amiezii. Siesta toropită a grădinii zumzăie de roiul muștelor. Miriștea aurie zbârnâie strident în soare ca un nor de lăcuste ruginii, în ploaia deasă de foc zbiară greierii, iar păstăile pline de semințe explodează discret cu țârâit de cosași.

Înspre gardul viu, cojocul ierburilor își înalță cocoașa bombată ca o colină, de parcă în somnul său grădina s-ar ră-suci de pe o parte pe alta, iar umerii ei vânjoși ca de țăran ar inspira adânc tihna pământului. Pe spetele largi ale grădinii, abundența dezordonată, feminină a lunii august, scăpată de sub control în văgăunile întunecate ale brusturilor uriași, își dădea aere cu limbile de verdeață carnoasă. Acolo momăile bulbucate ale brusturilor se lăbărtau ca niște babornițe to-lănite, pe jumătate înghițite de propriile fuste deșucheate. Acolo grădina dădea de pomană cele mai ieftine roade ale so-cului, cașa grunjoasă cu iz de săpun a pătlaginilor, basamacul sălbatic al minții și toate rebuturile gustarului. Însă de cea-laltă parte a gardului, dincolo de hățișul verii, împânzit peste măsură de prostia bălăriilor abrutizate, se întindea o gunoiște înțesată de scaieți. Nimeni nu știa că tocmai acolo august își desfășura în vara aceea marea orgie păgână. Pe gunoiștea aceea, chiar lângă gard și ascuns de tufele de soc, se afla patul cretinei Tlujă. Așa îi spunea toată lumea. Pe mormanul de gunoaie și deșeuri, de oale vechi, de papuci și de moloz, era un pat vopsit în verde, proptit pe două cărămizi vechi care substituiau piciorul rupt.

Deasupra acelor dărâmături, aerul, asprit de caniculă, tăiat de fulgerele strechelor strălucitoare, întărâtate de soare, pârâia ca niște zornăitoare nevăzute, împingând la nebunie.

Tlujă stă ghemuită în mijlocul boarfelor și așternutului îngălbenit. Capul ei mare e acoperit de o claie de păr negru, zbârlit. Fața ei e contractilă ca burduful armonicii. În orice moment, o grimasă de plâns pliază armonica în mii de cute piezișe, iar mirarea o întinde la loc, netezind pliurile și dezvă-luind fantele ochilor mici și gingiile umede, cu dinți galbeni

sub buza cărnoasă ca un rât de porc. Trec orele pline de jar și plictis, în timpul cărora Tlujă sporovăiește șoptit, moțăie, bombăne înfundat și își drege glasul. Roiuri compacte de muște îi acoperă forma nemișcată. Dar dintr-odată mormanul acela de zdrențe, cârpe și bulendre murdare începe să se miște, ca animat de ronțăitul unor șobolani aciuși acolo. Muștele se trezesc speriate și se ridică într-un roi mare, zumzător, plin de bâzâituri înfuriate, sclipiri și fulgerări. Și în timp ce boarfele se revarsă și se împrăștie printre gunoaie ca niște șobolani speriați, din mijlocul lor se descâlcește, se desfășoară fără grabă miezul, se dezghioacă pe-ndelete sâmburele gunoiștii: pe jumătate despuiată și neagră, cretina se ridică încet și încremenește pe piciorușele ei scurte, infantile, ca o zeităte păgână, iar din gâtulejul ei umflat de un val de furie, de pe fața înroșită, întunecată de mânie, pe care înfloresc, întocmai ca în picturile barbare, arabescurile venelor umflate, irumpe un țipăt animalic, gutural, țâșnind din toate bronhiile și din toate țiuitorile aceluia piept de semibestie și semizeu. Scaieții, arși de soare, țipă, brusturii se umflă și se fălesc cu carnea lor nerușinată, buruienile salivează venin strălucitor, iar cretina, răgușită de țipete, într-un spasm sălbatic, cu o vehemență turbată, lovește cu pântecul cărnos în trunchiul socului care scrâșnește surd sub agresivitatea acelei senzualități deșănțate, fermecat de tot acel cor mizer la fertilitate denaturată, păgână.

Mama Tlujei spală podelele în casele altor gospodine. E o femeie mărunțică, galbenă ca șofranul cu care freacă podelele, mesele din lemn de brad, lavițele și balustradele din casele oamenilor sărmani. Odată Adela m-a dus la casa bătrânei Maryśka. Era încă dimineața devreme când am intrat

Într-o odaie mică, văruiată în albastru, cu podea de lut, pe care se așternea lumina chihlimbarie, strălucitoare a soarelui în liniștea dimineții, măsurată de zăngănitul strident al pendulei. Într-o cutie, pe paie, dormea neroada Maryśka, palidă ca o ostie și nemișcată ca o mânășă scoasă de pe mână. Și parcă profitând de somnul ei, vorbea liniștea — o liniște aurie, stridentă, ostilă care monologa, se certa, vocifera, rostindu-și monologul maniacal și vulgar. Timpul Maryśkăi — un timp încarcerat în sufletul ei — a țâșnit din ea înspăimântător de real și acum mergea de unul singur prin odaie, gălăgios, zgometos, infernal, crescând în tăcerea stridentă a dimineții din pendula-moară, ca o făină stricată, o făină pulverulentă, făina smintită a nebunilor.

III

Într-una din căsuțele acelea, înconjurată de un gard cafeniu, cufundată în verdeața luxuriantă a grădiniței, locuia mătușa Agata. Intrând la ea, treceam prin grădină pe lângă niște globuri de sticlă colorate, roz, verzi și mov, înfipite pe araci, în care erau femecate universuri întregi de lumină și strălucire, ca tablourile acelea ideale și fericite închise în perfecțiunea inegalabilă a baloanelor de săpun.

În vestibulul cufundat în penumbră, cu oleografii vechi, roase de mușegai și spălăcite de vechime, regăseam mirosul bine cunoscut. În mirosul acela vechi și familiar se comprima, într-o sinteză ciudat de simplă, viața acelor oameni, un alambic al rasei, grupa sanguină și tainele destinului lor, cuprins imperceptibil în scurgerea zilnică a timpului lor personal,

particular. Ușa veche, înțeleaptă, al cărei oftat lăsa oamenii să intre și să iasă, martor mut al sosirii și plecării mamei, fiicelor și fiilor — s-a deschis silențios ca ușa unui dulap și am intrat în viața lor. Ședeau parcă la umbra propriei sorți și nu se apărau, trădându-și taina încă de la primele gesturi stângace. Nu eram oare înrudiți cu ei prin sânge și soartă?

Camera era întunecată și catifelată de la tapetul bleumarin cu desene aurii, dar ecoul zilei însorite tremura și aici pe alama ramelor tablourilor, pe clanțele și stinghiile aurii, chiar dacă abia ajungea până acolo prin desișul verde al grădinii. De lângă perete s-a ridicat mătușa Agata, mare și voluptuoasă, cu carnea vârtoasă și albă, stropită de rugina roșcată a pistruilor. Ne-am așezat lângă ei, parcă la marginea destinului, rușinați puțin de vulnerabilitatea cu care ni se încredințau fără rezerve, și beam apă cu sirop de trandafiri, o băutură ciudată, în care regăseam parcă cea mai profundă esență a acelei sâmbete toride.

Mătușa se văita. Acesta era, de altfel, tonul permanent al discuțiilor cu ea, vocea acelei cărni albe și fecunde, care părea că proliferează dincolo de hotarele propriei persoane, abia ținută laolaltă, în chingile formei individuale, și chiar în ipostaza aceea hipertrofiată, părea gata să se îmbucățtească, să se ramifice, să se reverse peste familie. Era o fecunditate aproape autogenă, o feminitate neînfrânată și morbid de prolifică.

Se părea că până și aroma masculinității, mirosul fumului de tutun, glumele de holtei puteau impulsiona feminitatea aceea ațâțată la o partenogeneză desfrânată. Și toate nemulțumirile la adresa soțului sau servitorilor, grijile pentru copii nu erau nimic altceva decât mofturi, o îmbufnare a unei

fecundității neostoite, continuarea cochetăriei ireverențioase, înfuriate și tânguitoare pe care o suporta neconținut soțul ei. Unchiul Marek, scund, gârbovit, cu o fizionomie ase-xuată, ședea în ruina lui cenușie, împăcat cu soarta, la um-bra disprețului nețărnut în care părea că își trage sufletul. În ochii lui inexpressivi mocnea jarul îndepărtat al grădinii aninate la fereastră. Uneori încerca cu o mișcare delicată să ridice obiecții, să se împotrivescă, dar valul de feminitate au-tosuficientă mătura gestul acela neînsemnat, trecea triumfal pe alături, inundând cu unda sa amplă firavele zvâcniri ale masculinității lui.

Era ceva tragic în fecunditatea aceea neîngrijită și ne-măsurată, mizeria unei creaturi care se zbătea la hotarele neființei și ale morții, era un anume eroism al feminității tri-umfătoare, prin fecunditatea sa, chiar și asupra infirmității naturii, asupra insuficienței bărbatului. Dar odraslele confir-mau validitatea panicii materne, nebunia procreării care se epuiza în feți nereușiți, în generații efemere de fantome fără sânge și fără chip.

A intrat Lucia, o fată de statură mijlocie, cu capul prea mare și prea dezvoltat pentru trupul durdului de copil cu carnație albă și delicată. Mi-a întins o mână ca de păpușă abia îmbobocită, și imediat fața i s-a deschis ca un bujor trandafi-riu care își desfăce larg petalele. Nefericită din cauza îmbujo-rării care îi trăda cu nerușinare secretele menstruației, își pleca privirea și se înroșea și mai tare sub atingerea celei mai banale întrebări, deoarece orice interogație cuprindea o aluzie tainică la fecioria ei hipersensibilă.

Emil, cel mai vârstnic dintre veri, cu mustața de un blond deschis, cu o față de pe care viața spălase parcă orice

expresie, se fâțâia de colo-colo prin salon cu mâinile în buzunarele pantalonilor largi.

Costumul lui elegant și scump purta amprenta țărilor exotice din care se întorsese. Fața lui ofilită și tulbure părea de la o zi la alta să uite de sine, devenind un perete alb și gol, străbătut de rețeaua palidă a venelor, în care, asemenea liniilor de pe o hartă ștearsă, se încâlceau amintirile estompate ale acelei vieți furtunoase și irosite. Era un maestru al trucurilor cu cărțile de joc, fuma țigări lungi, elegante și răspânda aroma stranie a țărilor îndepărtate. Lăsându-și privirea să alunece peste amintiri de demult, povestea anecdote stranii, care, la un moment dat, se întrerupeau brusc, se disipau și se spulberau în neant. Îl urmăream cu privirea melancolică, tânjind să mă bage în seamă și să mă salveze din chinurile plictiseli. Și, într-adevăr, mi s-a părut că îmi face cu ochiul când a trecut în camera alăturată. L-am urmat. Ședea pe un divan scund, cu picioarele încrucișate aproape la înălțimea capului pleșuv, ca o bilă de biliard. Aveai impresia că doar hainele largi, mototolite, zac aruncate pe divanul acela. Fața lui era ca o răsuflare — o dâră de aer lăsată în urmă de un trecător necunoscut. În mâinile palide, smălțuite parcă în albăstriu, ținea un portofel, în care se uita la ceva.

Din negura feței se deslușea cu greu albeața ochiului lăptos, care mă amăgea cu clipiri poznașe. Simțeam față de el o simpatie incontestabilă. Mă lua între genunchi și, amestecând cu mâini pricepute, sub privirile mele, fotografiile, îmi arăta imagini cu femei și bărbați goi, în poziții ciudate. Stăteam sprijinit de el, dintr-o parte, și mă uitam la corpurile acelea delicate cu ochi îndepărtați, nevăzători, când fluidul unei tulburări nedeslușite, care a perturbat pe neașteptate aerul, a

ajuns până la mine și m-a străbătut un fior de neliniște, unda înțelegerii subite. Dar între timp, zâmbetul lui voalat, care se schița sub mustața moale și frumoasă, germenele dorinței răsfânt în vena care îi pulsa la tâmples, încordarea care, pentru o clipă, îi adunase trăsăturile feței dispărură iarăși în neant — și chipul său deveni absent și, uitând de sine, se risipi.

Viziunea

I

Încă de pe atunci orașul nostru se cufunda tot mai adânc în cenușiul cronic al înserării, împânzit pe margini de lichenii umbrelor, de mucegai pufos și de mușchi de culoarea fierului.

Abia desprinsă din fumurile cafenii și din cețurile dimineții, ziua aluneca numaidecât în după-amiaza scurtă, de chihlimbar, devenea pentru o clipă transparentă și aurie ca berea, pentru ca apoi să coboare sub bolțile ogivale, fantastice ale nopților colorate și nemărginite.

Locuiam în piață, într-una din casele acelea întunecoase, cu fațade neornamentate și oarbe, pe care cu greu le deosebești unele de altele.

Ceea ce crea nesfârșite încurcături, pentru că, dacă greșeau holul și urcai alte scări, te puteai trezi într-un adevărat labirint de locuințe, ganguri, uși străine care te duceau în curți necunoscute, încât uitai de scopul inițial al vizitei, pentru ca, abia după multe zile, întorcându-te în zorii cenușii ai zilei de pe drumurile acelea întortocheate și din aventuri nedeslușite, să-ți aduci aminte, printre muștrări de conștiință, de casa părintească.

Ticsită de șifoniere masive, de canapele adânci, de oglinzi palide și palmieri artificiali fără valoare, locuința noastră cădea tot mai mult într-o stare de totală debandadă ca urmare a

nepăsării mamei, care își petrecea mai tot timpul în prăvălie, și a neglijenței Adelei, cea cu picioare zvelte, care, nesupravegheată de nimeni, își petrecea zilele în fața oglinzilor lungi de toaletă, lăsând peste tot urmele cochetăriei sale sub forma firilor de păr din pieptăn, a pantofilor și corsetelor împrăștiate care încotro.

Apartamentul nostru nu avea un anumit număr de camere, deoarece niciodată nu ne aminteam câte dintre ele erau închiriate unor locatari străini. Nu o dată s-a întâmplat să deschid din greșeală una dintre acele încăperi uitate și o găseam goală; chiriașul plecase demult, iar în sertarele neatinse de luni de zile găseam tot felul de surprize.

În camerele de la parter locuiau vânzătorii și de multe ori ne trezeau noaptea cu gemetele lor, când aveau coșmaruri. Iarna, când afară era încă întuneric beznă, tata cobora în camerele acelea reci și sumbre, speriiind cu lumânarea haita de umbre dinaintea lui, care se retrăgeau pe margini, refugiindu-se pe pereți și podea; se ducea să-i trezească din somnul greu ca de piatră pe cei care dormeau, sforăind de zor.

În lumina lumânării, vânzătorii se descurcau alene din așternutul murdar, se ridicau, mai ședeau o vreme pe marginea patului cu picioarele goale, urâte, cu ciorapii în mână, lăsându-se câteva clipe cuprinși de voluptatea căscatului — un căscat târăgănat până la desfrâu, până la contracția dureroasă a palatului, ca atunci când vomți de nu mai știi de tine.

Pe la colțuri stăteau nemișcați gândaci uriași, exacerbați de propria umbră, cu care îi împovăra lumânarea aprinsă. Corpurile acelea turtite, acefale nu scăpau de umbră nici atunci când începeau brusc să alerge într-o goană stranie, ca de păianjen.

În perioada aceea, tata a început să aibă tot mai des probleme de sănătate. În primele săptămâni ale acelei ierni timpurii s-a întâmplat să petreacă zile întregi în pat, înconjurat de flacoane, pastile și registre contabile, pe care i le aduceau din biroul prăvăliei. Mirosul amar al bolii se sedimenta pe podeaua camerei, al cărei tapet era înțesat de spiralele întunecate ale arabescurilor.

Serile, când mama se întorcea de la prăvălie, tata era surescitat și pus pe hartă; se înroșea tot la față și își ieșea din fire, reproșându-i că nu e atentă cu facturile. Îmi aduc aminte că o dată, trezindu-mă din somn, noaptea târziu, l-am văzut în cămașă de noapte și desculț, mergând de colo-colo pe canapeaua din piele, manifestându-și în felul acesta iritarea în fața mamei, care asista neputincioasă la scenă.

În alte zile era liniștit și concentrat, adâncit în registrele lui contabile, rătăcind până la uitarea de sine prin labirintul calculelor complicate.

Îl văd în lumina lămpii fumegânde, ghemuit printre perne, sprijinit de tăblia mare, incrustată a patului, cu umbra uriașă a capului proiectată pe perete, legănându-se într-o meditație silențioasă.

Din când în când își scotea nasul din calcule, de parcă ar fi vrut să-și tragă sufletul, deschidea gura, plescăia dezgustat din limbă, care era uscată și amară, și se uita împrejur neputincios, de parcă ar fi căutat ceva.

Și atunci se dădea jos din pat și, fără un cuvânt, se refugia într-un ungher al camerei, lângă peretele pe care era agățat instrumentul lui de încredere. Era o un fel de clepsidră cu apă sau o fiolă de sticlă uriașă, gradată în uncii și umplută cu un lichid negru. Tata se conecta la instrumentul